

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

У КОЛІ ОДНОДУМЦІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ АСПІРАНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ

РІВНЕ
3 ЖОВТНЯ 2024
РОКУ

УДК 159.9+ 316.6

У колі однодумців: збірник матеріалів Всеукраїнського форуму аспірантів спеціальності 053 Психологія (3 жовтня 2024 року, м. Рівне). Упоряд. Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2024. 66с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного
гуманітарного університету
(протокол № 2 від 20.02.2025 р.).

Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не поділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

Галина ЛУЦИК

здобувач ступеня PhD,

старший викладач кафедри

вікової та педагогічної психології

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ У ДОСЛІДЖЕННІ СТРУКТУРИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ ЗІ СХИЛЬНИМИ ДО ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКАМИ

Нестабільність суспільства та посилення ціннісно-нормативної кризи серед сучасної молоді ставлять високі вимоги перед кваліфікацією майбутніх психологів, серед професійних завдань яких є робота з підлітками в напрямі попередження та подолання асоціального девіантності. Зазначене посилює інтерес до вивчення структури готовності майбутніх психологів до роботи окресленого напрямку, що дозволить ефективно реалізовувати підготовку здобувачів в закладах вищої освіти.

Слушно зазначає Климчук (2006), що комплексно вивчити досліджуване явище у взаємозв'язках між окремими його компонентами дозволяє факторний аналіз.

Мета повідомлення – охарактеризувати можливості факторного аналізу у дослідженні структури готовності майбутніх психологів до роботи зі схильними до девіантної поведінки підлітками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною метою застосування факторного аналізу у психології є виявлення інтегральних факторів або латентних диспозицій, які дозволяють пояснити закономірності взаємозв'язку між набором змінних. Факторний аналіз, як важливий статистичний метод дослідної роботи, дозволяє визначити структуру у складних системах даних. Адже метод дозволяє трансформувати значну кількість вимірюваних змінних у систему інтегральних диспозицій.

Sellbom & Tellegen (2019) зазначають, що психологічні дослідження включають багатовимірні елементи, які зручно структурувати у модель чи порівняти з альтернативною моделлю саме завдяки факторному аналізу.

Досліджуючи структуру готовності майбутніх психологів до роботи зі схильними до девіантної поведінки підлітками нами було використано експлораторний факторний аналіз, який дозволив виявити базові латентні диспозиції та виокремити закономірності взаємозв'язків між набором вимірюваних психологічних змінних.

На першому етапі констатувального етапу емпіричного дослідження за допомогою експлораторного факторного аналізу було забезпечено оптимізацію вимірюваних психологічних показників майбутніх психологів, шляхом зменшення їх кількості до чотирьох диспозицій та виділити систему структурних компонентів їх готовності до роботи зі схильними до проявів девіантної поведінки підлітками.

За результатами психологічної діагностики майбутніх психологів за рядом методик, нами було виявлено значну кількість психологічних показників. Факторизація методом головних компонент (Principal Components) з наступним варімакс-обертанням (Varimax normalized) матриці релевантних психологічних показників дозволила отримати однозначно інтерпретовану факторну модель готовності майбутніх психологів до роботи зі схильними до девіантної поведінки підлітками.

Факторна модель готовності майбутніх фахівців-психологів до роботи з підлітками, схильними до проявів девіантної поведінки, включає наступні структурні компоненти (фактори), які детермінуються внутрішньо організованою та ієрархічно структурованою конфігурацією взаємопов'язаних психологічних показників:

- *креативно-практичний компонент* — високий ступінь вираженості рівня креативності в роботі; схильності до пошуку нових алгоритмів взаємодії; володіння практичними методами

і навичками роботи у діагностичному, профілактичному, консультаційному, психокорекційному аспектах; розвитком комунікативних та організаторських здібностей;

– *«регулятивний» компонент* – високий ступінь вираженості вольової саморегуляції; емоційної обізнаності, рівня суб'єктивного контролю у взаємодії з підлітками, схильними до девіацій; рефлексії професійних можливостей.

– *«когнітивний» компонент* – високий ступінь вираженості знань щодо основних категорій, які характеризують проблему роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки; знань щодо форм і методів роботи у діагностичному, профілактичному, консультаційному, корекційному аспектах; знань щодо основних концепцій та теоретичних підходів до аналізу девіантної поведінки;

– *«ціннісно-мотиваційний» компонент* – високий ступінь вираженості ціннісних орієнтацій у професійній діяльності з підлітками, схильними до девіацій; соціально-психологічних настанов в мотиваційній сфері; інтересу до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки.

Висновки. Емпірично верифікована структурна модель готовності майбутніх фахівців-психологів до роботи зі схильними до проявів девіантної поведінки підлітками забезпечила основу для вирішення інших важливих завдань констатувального етапу дослідження. Перспективами майбутніх досліджень стало вивчення чинників, які ймовірно визначатимуть у випробуваних специфічні особливості прояву готовності до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки.

Список використаних джерел

1. Климчук, В. О. (2006) Факторний аналіз: використання у психологічних дослідженнях. *Практична психологія та соціальна робота*. №8. С. 43-48.
2. Sellbom, M. & Tellegen, A. (2019) Factor analysis in psychological assessment research: Common pitfalls and recommendations. *Psychol Assess.* Dec; 31(12):1428-1441.

ЗМІСТ

Булах І., Казанцев В. Метод інтерпретації в контексті психодинамічного підходу та психоаналітичної терапії	3
Вашенюк А., Кулаков Р. Проблема обдарованості в контексті психологічних досліджень	6
Галицька О. Особливості мотивації особистості до духовного зростання	9
Демида П. Освоєння конкурентної арени: розвиток навичок подолання труднощів у торгових представників	11
Дерполюк О. Активні медитації, як інноваційний підхід до профілактики емоційних порушень у роботі з жінками в умовах еміграції	14
Івасенко О. Проблема інтеграції та методологія психології	17
Каграманян М. Психологічні стратегії для профілактики та подолання больових відчуттів у роботі стоматолога: практичні рекомендації та сучасні підходи	20
Левко О. Сприяння соціально-емоційній компетентності майбутніх стоматологів	23
Луцик Г. Факторний аналіз у дослідженні структури готовності майбутніх психологів до роботи зі схильними до девіантної поведінки підлітками	26
Молочко Я. Нарцисичний симптомокомплекс як чинник соціальної адаптації	28
Паламарчук В., Кулаков Р. Формування професійного мислення як науково-психологічна проблема	31
Паламарчук В., Кулаков Р. Соціально-психологічні аспекти професійного спілкування сучасного фахівця	34
Панащук І., Павелків Р. Відповідальність як психосоціальна категорія	37
Пасічник Л. Психологічні особливості почуття провини та адитивної поведінки особистості	40
Патута Б. Детермінанти виникнення втоми від співчуття у медичних сестер	43
Петриченко О., Федоренко А. Пошук можливостей розвитку та актуалізації асертивності студентської молоді в умовах воєнного стану	46
Ронжес О. Глибинні інтерв'ю як інструмент дослідження адаптації людини до цифровізації	49
Сидоркевич Д., Павелків Р. Професійна компетентність як науково-психологічна проблема	51
Щирук І. Психологічні особливості діагностики та корекції осіб постраждалих в умовах бойового стресу	54

Юрчук О. Особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах 57

Янкавс Ю., Кулакова Л. Комунікативна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту як психолого-педагогічна проблема 61

